

ІННОВАЦІЙНА СКЛАДОВА РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРА

Булуй О. Г., к. е. н., доцент

Постановка проблеми у загальному вигляді. Інституційні перетворення в економіці будь-якої країни відбуваються постійно. В Україні вони зумовлені необхідністю побудови господарського механізму здатного забезпечити розвиток, в першу чергу, базових галузей економіки, серед яких і сільське господарство. Очевидним є і те, що економічне зростання в будь-якій із галузей в Україні неможливе без активізації інноваційної діяльності.

Що стосується сільського господарства, то і в цій галузі без нововведень очікувати на успішний розвиток неможливо. Запорукою високих результатів діяльності в довгостроковій перспективі може бути лише інноваційний тип розвитку. Особливості таких процесів висвітлюються недостатньо, саме тому існує потреба в глибших дослідженнях ситуації, що склалася.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Сучасний стан інноваційної активності в аграрному підприємстві вивчали такі дослідники як: Н. М. Сіренко, А. П. Смоленюк, Є. А. Бузовський, В. А. Скрипниченко, М. В. Зубець, С. А. Володін, Л. С. Крючко, П. А. Лайко, П. М. Музика та ін. Проте невирішеними й наділа залишається комплекс питань щодо механізму впровадження наукових розробок у виробництво, створення механізмів фінансування виконання досліджень та їх впровадження у

виробництво, формування системи стимулів щодо впровадження суб'єктами підприємництва передових наукових досягнень.

Основний матеріал. Для підвищення темпів розвитку економіки країни потрібні певні структурні зміни, які зможуть забезпечити конкурентоспроможність країни і окремих її галузей та стануть запорукою сталого розвитку національного господарства. Загалом економіка країни останнє десятиліття розвивається екстенсивним шляхом, що пов'язано з уповільненням динаміки виробництва в базових галузях через зменшення попиту на світових сировинних ринках, високою часткою матеріало- та енергомістких виробництв і технологій, зростанням енергоємності виробництва, ростом питомої ваги базових галузей в економіці, зниженням потоку інвестицій в наукоємні галузі, зниженням рентабельності виробництва. Економічні виклики глобальної економіки та зростання цін на енергетичні ресурси засвідчили безперспективність обраного шляху розвитку країни.

Потреба у впровадженні інновацій для підприємств аграрного сектора очевидна, проте вони відчують нестачу коштів, що призводить до практично повного нехтування керівництвом питання інноваційного розвитку. Інноваційна активність сільськогосподарських підприємств України є доволі низькою. Упродовж 2012 р. кількість виконаних наукових та науково-технічних робіт у сільськогосподарській галузі збільшилась (табл. 1).

Таблиця 1

Кількість виконаних наукових та науково-технічних робіт у сільськогосподарській галузі, одиниць

Показник	2010 р.	2011 р.	2012 р.
Усього робіт	3876	3964	4379
з них зі створення нових видів виробів			
у тому числі тих, в яких використано винаходи	292	333	224
з усього – техніки технологій	69	75	75
технологій	53	40	99
з них ресурсозберігаючих матеріалів	939	847	734
сортів рослин та порід тварин	576	487	384
методів теорій	111	135	71
інші	592	518	471
	767	853	822
	1178	1278	2057

Джерело: [1].

Проте впровадження наукових та науково-технічних розробок у виробництво є надто низьким. Так, згідно статистичних даних, у 2012 р. лише 8 сільськогосподарських підприємств в Україні впроваджували передові технології (табл. 2).

Таблиця 2

Кількість підприємств та кількість створених і використаних передових технологій у сільському господарстві, мисливстві, лісовому господарстві, одиниць

Показник	2010 р.	2011 р.	2012 р.
Кількість підприємств	4	8	8
з них			
які створили передові технології	-	-	-
які використали передові технології	4	8	8
Кількість створених передових технологій	-	-	-
Кількість використаних передових технологій	8	15	18

Джерело: [1].

Впровадження інновацій на підприємстві – це доволі складний процес, який потребує докладання значних зусиль, матеріальних і капітальних вкладень, затрат часу тощо. Своєю чергою, ринкове середовище характеризується значною мірою невизначеності, що спричиняє великий ризик під час впровадження інновацій. Саме тому, потребує розробки механізм впровадження інновацій в практику діяльності сільськогосподарських підприємств.

Очевидним є те, що ні адміністративні методи управління, інструкції, директиви, програмами розвитку без відповідного реального фінансування за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів не спроможні забезпечити потрібних обсягів і темпів впровадження інновацій у виробництво. Найбільш дієвими є економічні методи. Проте без відповідного інфраструктурного забезпечення досягти бажаних результатів від запровадження економічних стимулів не вдасться.

Однією із умов, що здатна стабілізувати розвиток галузі є формування ефективного економічного механізму господарювання, що передбачає наявність ринкових суб'єктів інноваційної інфраструктури (бізнес-інкубатори, венчурні фонди, інноваційні фонди тощо), інструменти (лізинг, маркетинг тощо), органи державної влади, що формують правове поле здійснення інноваційної діяльності та засоби комунікації (рис. 1). Процеси взаємодії визначених суб'єктів представляють собою складну динамічну систему, ефективність формування і функціонування якої визначається множиною правових, організаційних, економічних і соціально-політичних факторів.

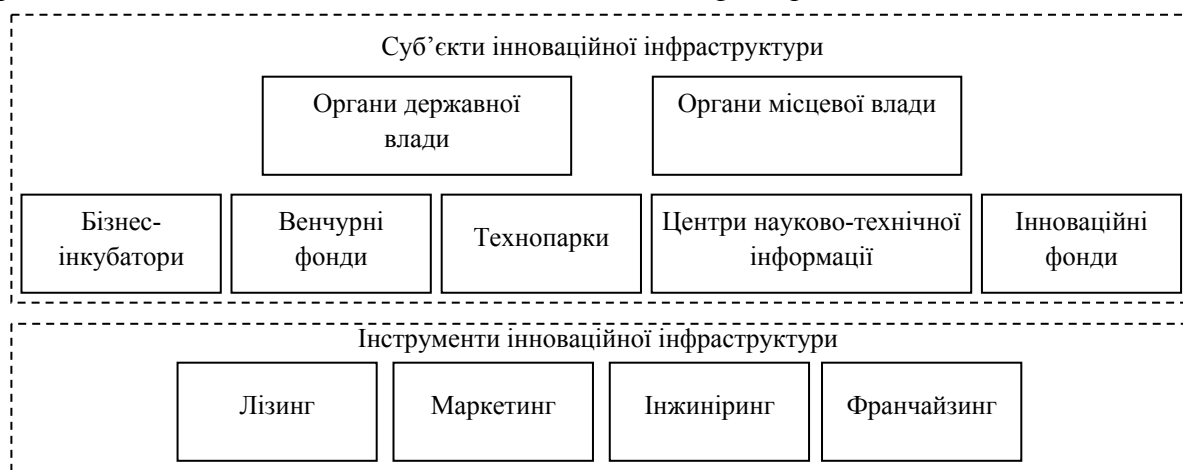

Рис. 1. Інноваційна інфраструктура.

Очевидно проблемні питання пов'язані не лише із витратами на впровадження інновацій. Як свідчить практика, значно більшою статтею витрат для сільськогосподарських підприємств є витрати на придбання необхідних основних засобів. Тільки дотримання технологій виробництва інноваційної продукції спроможне реалізувати весь потенціал інноваційної технології. В протилежному разі витрати на інноваційні розробки так і залишаться капітальними витратами, які не окупляться.

Для сприяння інноваційному розвитку сільськогосподарських підприємства слід в першу визначити готовність підприємства до прийняття інновацій. Залежно від типу інновацій можна говорити про різні підходи до оцінки таких змін. Для визначення готовності підприємства можна розробити систему інноваційних стратегій сільськогосподарських підприємств.

Висновки та пропозиції. Інноваційний розвиток аграрних підприємств суттєво залежить від можливості впроваджувати інновації у виробництво. У цьому контексті слід говорити про інноваційний потенціал підприємства. Однією із основних складових інноваційного потенціалу є визначення напрямів інноваційного розвитку підприємства залежно від стану рівня матеріально-технічного забезпечення, наявного ресурсного потенціалу, природно-кліматичного, інформаційного, фінансового, трудового тощо.

Використані джерела інформації

1. Наукова та інноваційна діяльність в Україні : статистичний збірник / від. за випуск І. В. Калачова. – К. : Державна служба статистики України, 2013. – 287 с.